

מסורת הש"ס

(א) [שבת פד:]; **(ב)** [ב"ב כ:]; **(ג)** [זבחים ג:]; **(ד)** [מסכתא פ"א ה"ב]; **(ה)** שבת קג. ע"ש; **(ו)** [מסכתא דכלס פ"ב ד"במ ה"ה]; **(ז)** [מנחות כ"ט]; **(ח)** [שמיני פרשה יא]; **(ט)** [מנחה ס:]; **(י)** [נדרג"ל תרגומו מרמג']; **(י** [עין פס"י פרשה תרומה כו פ"ה]; **(ט** עין רש"א.

תורה אור השלם

1. וכל בלי פתחי אָשר אין צמיד פתיל עָליו טמא הוא:

2. וכל בלי חרש אָשר יפל מזה אֶל תוכו כל אָשר בתוכו יטמא וְאִתּו תשברה: ויקרא יג

הגהות הב"ח

(א) גמ' כלי שטף מציל ולא: **(ב)** רש"י ד"ה מק"ו וכו' נשאר כלס וגם בנגיעה ליתו בק"ו הס"ד: **(ג)** ד"ה תוכו וכו' ואפי' כלי שטף מניל דלא מיעניא אפ' פניו גם הוא וכו': **(ד)** בא"ד וכמי כל פניו ואת ו' נמחק:

מוסף רש"י

ואפילו מלא חרדל. שאין טעם נטמא אלא גרתיך שאלץ הדפנות ואפילו הכי כולו טמא מן האויר (נהד יז). ארבעה תוכו כתיב: כלי, תוכו וכו' וימני וזרעו תוך וזרעו תוכו, דהוא מני למטבט אל תוך וכמיני תוכו למיעוש, וכן כתיבוי (ובחים ג). ולא תוכו של אחר. למעניו בלי שטף מטומאת אויר אפי' נגע (שו). לכרכב לשון הקוף חרץ ענול (ובחים טב). והוא כמו שעושים חרצין ענולין בקרקע דפני חתניות ומספלי בעץ (שמות כו ה). דחק קפיצא בקבא. כנוטל גדול הראוי לנבוק. כן חקק שגל לוגין (שבת קג. ע"ש).

שיטה מקובצת

(א) שהרי אין בכיצה בכל אחד. פי' ואין פתוח מכביצה קטמא כן מצאתי כס"י: **(ב)** מק"ו דתוכו גלי דך קרא שמיטמא מאוירו מה שאין כן בשאר כלים וגבו בנגיעה ליתי בק"ו מכלי שטף שאין: **(ג)** באיזה כלי הרגילה תורה: **(ד)** ולא מביעיא אפ' פנימי הוא של חרס דמציל דכיון: **(ה)** אלא אפי' פנימי כלי שטף דמיטמא מגבו ואיכא למימר לא יחרץ. ונ"ב פי' ואיכא למימר כיון דבחיצות שרץ תלוי באויר כמאן דמליא טומאה הוי וכאילו נגע בה [וחרשין] בכלי שטף קמ"ל דמציל. [כ"מ בבליין רש"י ז"ל כתב ד יישן]: **(ו)** אבל כלים אין מיטמאים מאויר כלי חרס: **(ז)** לזכרוב שחוקק בהם חקיקות עגולות ככרכוב כדרך שעושים בכסויי תיבות ובספסלים: **(ח)** הקשה ר"ת דבפ' שני דסנהדרין אמרינן:

ואפילו מלא חרדל.

והאמנעיים מיטמאין מן האויר ואי אמה יכול לומר שזה מטמא את זה יאשהרי אין כביצה בכל אחד ועוד

אם כן זה שני זה שלישי והשלישי לא יעשה רביעי לטמא את

ואפילו מלא חרדל א"ל רב אדא בר אהבה לרבא ויהא כלי חרס מיטמא מגבו מק"ו ומה כל הכלים שאין מיטמאין מאוירן מיטמאין מגובן כלי חרס שמיטמא מאוירו אינו דין שיטמא מגבו אמר קרא וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו איזהו כלי שטומאתו קודמת לפתחו הוי אומר זה כלי חרס וכי אין צמיד פתיל עליו הוא דטמא א"הא יש צמיד פתיל עליו טהור ויהיו כל הכלים מיטמאין מאוירן מק"ו ומה ב' כלי חרס שאין מיטמא מגבו מיטמא מאוירו כל הכלים שמיטמאין מגובן אינו דין שמיטמאין מאוירן אמר קרא תוכו תוכו של זה ולא תוכו של אחר והני תוכו הא דרשינהו א' ארבעה תוכו כתיבי ב' תוכו תוך חד לגופיה וחד לג"ש וחד תוכו של זה ולא תוכו של אחר וחד ב' תוכו ולא תוך תוכו ואפילו כלי שטף א' ולא יהו כל הכלים מיטמאין מגובן אלא מתוכן ובנגיעה מק"ו ומה כלי חרס שמיטמא מאוירו אינו מיטמא מגבו כל הכלים שאין מיטמאין מאוירן אינו דין שאין מיטמאין מגובן אמר קרא וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא האי הוא דכי אין צמיד פתיל עליו טמא הא יש צמיד פתיל עליו טהור הא כל הכלים בין שיש צמיד פתיל עליהם בין שאין צמיד פתיל עליהם מיטמאין: **מתני'** טהור בבלי עץ טמא בכלי מתכות טהור בבלי מתכות טמא בכלי עץ: **גמ'** תנו רבנן ט"גולמי כלי עץ טמאין פ"שומיהן טהורין ג'ולמי כלי מתכות טהורין פ"שומיהן טמאין נמצא טהור בבלי עץ טמא בכלי מתכות טהור בבלי מתכות טמא בכלי עץ וואלו הן גולמי כלי עץ כל שעתיד לשוף לשבץ לגרר לכרכב להטיח בטונס מחוסר כן או אוגן או אוזן טמא מחוסר חטיטה טהור מחוסר חטיטה פשיטא לא צריכא צ"דחק קפיצא בקבא וואלו הן ג'ולמי כלי מתכות כל שעתיד לשוף

מגבו ואיכא למימר לא יחרץ בפני הטומאה מניל על האוכלין שבתוכו שהרי גם הוא לא נטמא וחוץ דאי משום דנגע בחיצון חיצון ראשון הוא ואין כלי מקבל טומאה אלא מאז הטומאה ואי משום דקאי באויר כלי חרס וכתיב וי' וכל אשר בתוכו יטמא ה"מ אוכלין ומשקין אבל כלים אין מיטמאין דתניא בפסחים (דף כ.) יכול יהו כל הכלים מיטמאין מאויר כלי חרס ת"ל כל אשר בתוכו יטמא וסמיק ליה מכל האוכל אשר יאכל אוכל ומסקין מיטמאין מאויר כלי חרס ואין כל הכלים מיטמאין מאויר כלי חרס: **כלי שטף.** כל שאר כלים שאינם כלי חרס מיקרו כלי שטף על שם שיש להם טהרה בזמקה: **אלא מסוכן ובנגיעה.** עד שיפול לתוכן ויגע בהן וינימא דהאי אשר יפול עליו על שוליו ועל

דופנותיו מתוכו קאמר: **מק"ו ומה כלי חרס שמיטמא מאוירו.** בלא נגיעה: **אין מיטמא מגבו.** אפילו בנגיעה כו': **אמר קרא וכל כלי שטף.** דמדאדכר פתיחה בכלי חרס קאמר וכתיב הוא למימרא דהאי הוא דתלייה רחמנא בצמיז פתיל מכלל דאיין אפילו יש צמיד פתיל עליהן נגמרה אלמא מגבו ונטמא: **גולמי.** שלא נגמרה כל מלאכתן כדמפרש ואילו אבל נגמרה חקיקתן וראויין הן לתשמישן: **פשוטיהן.** אפילו נגמרה מלאכתן: **טהורין.** דאיתקש עץ לשק דכתיב (ויקרא יא) מכל כלי עץ או צגד או עור או שק מה שק מטלטל מלא וריקן אף כל מטלטל מלא וריקן: **גולמי כלי מסכוס טהורין.** ולקמן [ע"פ] מפרש טעמא: **פשוטיהן טמאין.** אם נגמרה כל מלאכתן דכלי מתכות לא איתקש לשק וטומאת כלי מתכות כחוד צפרסת מדין (בבבב דא) אף את הזהב ואת הכסף וגו': **לשוף.** כפשפך בדבר המחליקן ומלחצון כמו שעושין צעצע שקורין אשפריל"א: **לשבץ.** לשון משצצות [שמות כח] מרמזין עשוין כמזלגים קטנים כמו ומפקי ליה בזרמא דפרזלא במסכת נדה (דף סג.) כלומר שמחוסרין לתקוע בהן מסמרות ומשצצות לגוי כמו שעושים בצרגו הנשים: **לגרר.** ברהיטנא להחליק: **לכרכב.** ס' שחוקק בהן חקיקות ויגדולות וכרכוב כדרך שעושים בכסויי חיצות וספסלים: **לפטיח בטונס.** דג הוא כמו ששיניו באלו טרפות [למן סו:]; **אפונס** ואטונס ושפין בעורו כלי עץ להחליק וכדאמר בסנהדרין (דף כ:) משישפשף בעור הדג: **או שמחוסר כן.** בסיס לישב עליו: **אוגן.** שפה לפיו כמו שעושין לכלי ששומין בו יין לגוי: **אוזן.** אנש"א בלע"ז כמו שעושין לקופה ולנפה: **מחוסר חטיטה.** טהור דלאו כלי הוא: **דחק קפיצא בקבא.** כלי שצדעתו לחוק עד שיחזיק קבא חקק בו ג' לוגין ואע"פ שראוי למלאכה הואיל ולשם קצ התחיל בו ודעתו להשלימו לא הוי גמר מלאכה: לשוף

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

בה.

איזהו כלי שטומאתו קודמת לפתחו הוי אומר זה בלי חרס. אבל אי לא כתיב פתוח ע"כ הוה מוקמינן ליה בכל הכלים ולא הוה ידעינן מאי למידרש מהוא: (ולעיל) **וְכֵּן בָּרַבְרָא בַּר הַבַּיִים שֶׁאֵין מִיטְמֵאִין מֵאוֹוִיר בּו'. וְאִם מֵה לֹכַל הַכֵּלִים שֶׁכֵּן נִעְשׂו אִב הַטּוֹמֵאָה** ובסמון נמי דעבד ק"ו איפכא שיהו כל הכלים מיטמאין מאויר איכא למיפדך מה לכלי חרס שכן אין לו טהרה בזמקה וי"ל דלאו מכח כלי צמיד ק"ו אלא מכח גב ואויר ומיהו למאי דפרישית לעיל דהאי ק"ו הוי כמו מה מצינו דלא תקשה כל חד וחד תיקוס אדוכתיה קשה דזמנה מצינו ליכא למילף ליתן האמור של זה זה דאיכא למיפדך כדפרישית ויש לומר כדפרישית לעיל שיש כאן שום סבבא לעשות ק"ו אחד יותר מאחר ועוד האי ק"ו דכא לא נקטיה כלל אלא לרווחא דמילתא דבסמס כלים כתיב טומאת מגע אף מגבן וכל הכלי אשר יגע בו הזז יטמא דמהיכא נמעט כלי חרס ולשאר כלים דליפנין טומאת אויר מק"ו היינו מכח גב ואויר ולהכי אינטריך מוכו של זה ולא מוכו של אחר: **וַיִּדְרִין בָּרַבְרָא בַּר הַבַּיִים מִיטְמֵאִין מֵאוֹוִיר מִק"ו.** ואם תאמר אס כן לא ליטמא מגבו דהשמת מיתוקמא בכולהו קרא דכל כלי פתוח דבכולס טומאה קודמת לפתחו וי"ל דמ"מ לא מוקמינן ליה אלא בכלי חרס דכתיב ציה טומאת אויר צהריא: **וְאֶחָד לָגוֹיִרָה שׁוּה.** מופנית היא דהוה מני למכתב וכל אשר יפול מזה בו לא אשר בו:

וּאִפִּילּוּ בָּרַבְרָא שֶׁהָיָה מִצִּידָא פִּישָׁה כקונטרס דלא מיעניא כלי חרס דאין מיטמא מגבו אלא אפילו כלי שטף דמיטמא מגבו מניל שגם כלי שטף אינו מקבל טומאה מאויר כלי חרס כדאמרין בפסחים (דף כ.) וקשה לפירושו דאם כן מה חידוש יש בכלי שטף יומר מצבלי חרס ועוד דאיכא חידוש יומר בכלי חרס מצבלי שטף כגון אס שרץ באויר כלי חרס פנימי ואוכלין בכלי חרס חיצון דטהור אף ע"פ שהפנימי טמא דהוי רצותא טפי מצבלי שטף דאינו מקבל טומאה מאויר ונראה לפרש דקרא אנטריך לכלי שטף אף על גב דלאו מייניה הוא מחריצ ביה אבל כלי חרס דמייניה הוא בלאו קרא ידעינן דחוץ ומחריצ ביה וכן מוכח בשמעתא קמייתא דזבחים (דף ג:) דפרקי ומי אמר רבא חטאת ששחטה על מי שמחוייב חטאת פסולה על מי שמחוייב עולה כשרה אלמא דמיה מחריצ בה דלא מיהא לא מחריצ בה ותנן אפילו כלי שטף מניל ומשני התם גלי קראי דארבעה תוכו כתיבי:

לְחַמִּיץ בַּבּוֹטָם. הקשה ר"ת דבפ' שני דסנהדרין (ד' כ:) וואמר כלי עץ מאימתי מקבלים טומאה העריסה והמטה משישופס בעור הדג ותירך דשיפה דהתם היינו להסיר את הקסמים הגדולים שמויקין לישב עליה אבל שפייה דהכא אינה אלא לגוי בעלמא להחליקו וללחצוהו: **מאי** קרא ידעינן דחוץ ומחריצ ביה וכן מוכח בשמעתא קמייתא דזבחים (דף ג:) דפרקי ומי אמר רבא חטאת ששחטה על מי שמחוייב חטאת פסולה על מי שמחוייב עולה כשרה אלמא דמיה מחריצ בה דלא מיהא לא מחריצ בה ותנן אפילו כלי שטף מניל ומשני התם גלי קראי דארבעה תוכו כתיבי:

לְחַמִּיץ בַּבּוֹטָם. הקשה ר"ת דבפ' שני דסנהדרין (ד' כ:) וואמר כלי עץ מאימתי מקבלים טומאה העריסה והמטה משישופס בעור הדג ותירך דשיפה דהתם היינו להסיר את הקסמים הגדולים שמויקין לישב עליה אבל שפייה דהכא אינה אלא לגוי בעלמא להחליקו וללחצוהו: **מאי** קרא ידעינן דחוץ ומחריצ ביה וכן מוכח בשמעתא קמייתא דזבחים (דף ג:) דפרקי ומי אמר רבא חטאת ששחטה על מי שמחוייב חטאת פסולה על מי שמחוייב עולה כשרה אלמא דמיה מחריצ בה דלא מיהא לא מחריצ בה ותנן אפילו כלי שטף מניל ומשני התם גלי קראי דארבעה תוכו כתיבי:

(א) נראה דל"ל ולי שטף דהיינו כלי עור ומתמק ופן היה בתוך התנור כל הפירות שהיו שטף עליו שטף טהורין דכלי וכו'.

עין משפט ונר מצוה

קפ א מ"י פ"ד מה' כלים ה"א ונפ"א מה' טומאת מת ה"א: **קפא** ב מ"י פ"ד מה' כלים ה"ח ט: **קפב** ג מ"י שם פ"א ה"ט י ופ"ה ה"א ופ"ח ה"א [ה]: **קפג** ד מ"י שם פ"ה ה"א ונפ"ח הלכה ה': **קפד** ה מ"י שם פ"א הלכה י ונפ"ח הלכה ה': **קפה** ו מ"י שם פ"ח ה"א [ה]: **קפו** ז מ"י שם פ"א ה"ט י ונפ"ח ה"ח: **קפז** ח מ"י שם פ"ה ה"א: **קפח** ט מ"י שם פ"ח הלכה ז:

לעיו רש"י

אשפריל"א. שבבבין (צמח שמישם להעביר חספוס). אנש"א. אוזן, דית (של כלי).

רבינו גרשום

ואיזהו כלי שטומאה קודמת לפתחו. כלומר שאין מטמא מגבו אלא דרך פתחו: אמר קרא תוכו. כלומר תוכו של כלי חרש וכו': הני תוכו הא דרשינהו. כלומר לעיל: לא ארבעה תוכו כתיבי תוך תוכו תוך תוכו. כלומר מצד למכתב תוך מאי תוכו לדרשא הוא דאחא: חד לג"ש. כדאמרין לעיל כלומר נאמר תוכו ליטמא וכו' וחד תוכו ולא תוך תוכו כלומר דכתב וכל אשר בתוכו יטמא ולא תוך תוכו יטמא ואפי' כו': כלי שטף העומד לתוך התנור שנתור טמאין דכלי העומד בתוכו טמא ולא מה שבתוכו ומה אמר אפי' כלי שטף כלומר לא מבטיא כלי חרש דחשיב תוך דידיה וחרשב תוך תוכו אלא אפי' כלי שטף דאין חשב תוך דידיה הכי מציל לפירוט שבתוכו: ובנגיעה כלומר דנגע בתוכו ויהא טמא ולא יהו כל הכלים מטמאין בגבן כלומר בכלי עץ וכו' אמר קרא וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל גוי' כלומר שזו כלי חרש האי הוא דכי אין צמיד פתיל טמא שזו כלי חרש וכו' אלא כל הכלים כלומר של עץ בין שיש צמיד פתיל ובין שאין צמיד וכו': גולמי כלי עץ כדבעינן לפרושי לקמן: וכל שעתיד לשוף אפליגרי בלע"ז. לשבץ קליגרי. לכרכם לשון צרקליש: להטיח בטונס שטחין אותו להיות אדום: מחוסר כן. כלומר שולים על מה שהעלי יושב:

(א) נראה דל"ל ולי שטף דהיינו כלי עור ומתמק ופן היה בתוך התנור כל הפירות שהיו שטף עליו שטף טהורין דכלי וכו'.